

El poder narratiu de la guerra

Guillem Pufarré / El Temps

Tal vegada el nom d'Ambrose Bierce (Meigs County, Ohio, 1842 - Mèxic?, 1913) no digui gran cosa als lectors. La cosa canvia si els diem que aquest periodista i escriptor inspirà el personatge protagonista de *Gringo viejo* (1985), la novel·la del mexicà Carlos Fuentes que inspirà una notable pel·lícula de Luiz Puenzo amb un crepuscular Gregory Peck en el paper de Bierce. Fet i fet, s'especula -però no s'ha provat- que el nord-americà morí afusellat en algun lloc de Mèxic, en plena revolució.

Un final digne d'una existència ben agitada de la qual no donarem molts més detalls puix els podreu trobar en la introducció que fa a *Històries de soldats* el seu traductor, Francesc Francisco-Busquets. Només cinc cèntims necessaris per al cas: durant la guerra civil dels Estats Units (1861-1865), formà part de l'exèrcit de la Unió com a oficial topògraf. Durant la confrontació, Bierce no es limità a estudiar els accidents geogràfics, sinó que esdevingué un observador ben esmolat d'aquella carnisseria fraternal. I de l'observació sorgiren una sèrie de relats publicats a principis del segle XX, alguns dels quals formen part d'aquest volum en català magníficament traduït i anotat.

L'experiència directa dels fets, si són colpidors més encara, és una eina literària ben poderosa, sense dubte. Però Ambrose Bierce estava beneït a més per un generós talent literari. Amb ben poques excepcions, els quinze relats continguts al recull són una prodigiosa demostració de control sobre el relat pel que fa a l'administració de la informació, l'elecció del narrador i del punt de vista, la recreació d'ambients i sensacions dels combatents o les cloendes, gairebé sempre sorprenents.

Es fa difícil oblidar després de llegir-los, relats com "Chickamauga", l'esgarrifosa trobada entre un nen de sis anys i un grapat de soldats moribunds i deformats en retirada. Un relat brutal, en un sentit multidireccional. O "Un genet al cel", un conte de final esborronador. Posem per cas, també, "Mort a Resaca", amb una història, la de l'agosarat tinent Herman Brayle, que es pot rastrejar en la literatura i el cinema posteriors. Per no esmentar meravelles com "El cop de gràcia" o la pertorbadora -totes ho són, ben mirat- "Parker Adderson, filòsof".

Un d'aquells moments en què el poder narratiu de la guerra es troba amb un testimoni beneït pels déus de la ploma. Una meravella.